Kemenesalja

Kemenesaljai Digitális Könyvtár
2012.05.21. 10:42

Kistérségünk

Kemenesalja

Tartalomjegyzék

Kistérségi térkép		2
Kemenesalja		3
Celldömölk	(11.917)	4
Sághegy		5
Vulkán fürdő		5
Borgáta	(184)	6
Duka	(334)	6
Boba	(796)	7
Csönge	(530)	7
Egyházashetye	(488)	8
Keléd	(135)	8
Jánosháza	(2.883)	9
Karakó	(244)	9
Kemeneskápolna	(130)	10
Kemenesmagasi	(1.026)	10
Kemenesmihályfa	(634)	11
Kemenespálfa	(453)	11
Kemenessömjén	(607)	12
Kemenesszentmárton	(242)	12
Kenyeri	(1.100)	13
Kissomlyó	(290)	13
Köcsk	(367)	14
Mersevát	(538)	14
Mesteri	(339)	15
Nagysimonyi	(1.055)	15
Nemeskeresztúr	(398)	16
Pápóc	(564)	16
Ostffyasszonyfa	(919)	17
Nemeskocs	(341)	17
Tokorcs	(289)	18
Sitke	(724)	18
Szergény	(433)	19
Vönöck	(894)	19

Celldömölk Város Önkormányzatának kiadványa

Megjelent a
Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
támogatásával

Szakmai ellenőrzést végezte: Tourinform Celldömölk Iroda
2005. december

A szöveg összeállításánál felhasznált irodalom:
B.K.L. Kiadó: Ság hegy, Kemeneshát, Kemenesalja

KEMENESALJA

A kistérség Vas megye délkeleti részén húzódik 15–20 km szélességben és 45–50 km hosszúságban a Rába és a Marcal folyók között.

Kemenesalja Vas megye különösen szép, művelődéstörténeti értékekben gazdag tájegysége. Híres magyar költők éltek és alkottak hosszabb-rövidebb ideig a vidék településein.

Egyházashetyén született, majd Kemenessömjénben élt Berzsenyi Dániel. Duka az első költőnők egyikének, Dukai Takách Juditnak őrzi az emlékét. Petőfi Sándor egy ideig Ostffyasszonyfán lakott, de a szomszédos Csöngéhez is több szállal kötődik. Csöngén töltötte életének jelentős szakaszát Weöres Sándor is.

Nagysimonyi és Ostffyasszonyfa között az I. világháború idején hadifogolytábor működött, a mellette kialakított emlékpark a háború áldozatai előtt tiszteleg.

A kistérség történetének emlékei a szinte minden településen fennmaradt kastélyok, kúriák, templomok, melyek nagy része ma már védetté nyilvánított.

A vidéken a pihenni, gyógyulni és kikapcsolódni vágyók egyaránt megtalálják a lehetőségeket.

A Kemenesalja déli részén található Borgátán és a Ság hegy nyugati lábánál fekvő Mesteriben termálfürdő és kemping várja a látogatókat. 2005 őszén adták át Celldömölk határában a kistérség legújabb és legmodernebb termálfürdőjét: a Vulkán fürdőt, mely gyógyászati részlege, szépségfarmja egész évben nyitva áll a látogatók előtt.

A lovaglás szerelmesei Tokorcson és Kissomlyón hódolhatnak szenvedélyüknek.

Karakó, Pápoc, Kemenesmagasi és Keléd környéke kiváló vadászterületeknek számítanak.

A Mersevát melletti Tőzeg-tó, a celldömölki Téglagyári-tó, valamint a Kemenesalján kanyargó Marcal a horgászok kedvelt területei.

Az sportolni vágyók teniszezhetnek a celldömölki teniszklubban, az ostffyasszonyfai Pannónia Ring pedig a motor-, autó- és gokartversenyek népszerű helyszíne.

A Tokorcs határában épült repülőtér és sportcentrum a sportolni vágyók kedvelt találkozóhelye. A sport-, siklő- és vitorlázórepülés mellett pilótaképzéssel valamint teke- és fallabda-pályákkal várják a sportolás szerelmeseit.

A környék kedvelt a túrázók és a kerékpárbarátok körében is. A hosszabb-rövidebb túraútvonalak a kezdő- és a haladó túrázók minden igényét kielégítik.

CELLDÖMÖLK

Celldömölk, Kemenesalja központja, több mint 750 éves múltra tekint vissza. Írásos formában először 1252-ben említik, de alapításának pontos ideje nem ismert. A XIII. század közepén két település alakult itt ki. Pórdömölk a jobbágyok és szolgálók faluja, míg Nemesdömölk a jómódúak, nemesek lakhelye lett.

A XIII. században a településen bencés apátságot hoztak létre, mely a XVI. századra már messze földön híres búcsújáróhelyjé vált. Az apátság „csodatévő kegyszobrát" a török támadások idején elmenekítették. Ezt követően a hitéletet Koptik Odó apát lendítette fel ismét, ki az ausztriai Máriaczellből az ottani kegyszobor másolatát hozta magával. A kegytemplomot, melyet szintén máriaczelli mintára építtettek, 1755-ben szentelték fel. 1755-ben épült a Kálvária, melynek átadásával végre teljessé vált a búcsújáróhely.

A XVIII. század végétől a város egyre inkább benépesült, iparosai, kereskedői, híres vásárai és sőraktára révén hamarosan a környék központjává vált. 1830-ban megalakult a Kemenesaljai Casino, majd a település a XIX. század közepétől járási székhely lett. A vidéket ekkor érte el a vasút, Kiscell a századfordulóra személy- és áruforgalmával vasúti csomóponttá, árueloszló és átszállóhellyé vált. Ettől kezdve népessége szinte robbanásszerűen nőtt.

A két település: Kiscell és Nemesdömölk 1904-ben Celldömölk néven egyesült. 1950-ben Alsóságot, majd 1978-ban Izsákfát csatolták Celldömölkhöz, mely így 1978 január 6.-án kapta meg a városi rangot, s válhatott 12 ezer lakosával Kemenesalja központjává.

1883-ban Celldömölkön született Gáyer Gyula botanikus és jogász, ki korának kiemelkedő botanikusaként a Ság hegy flóráját kutatta.

Kresznerics Ferenc katolikus esperes és líceumi tanár elsőként vált a Magyar Tudományos Akadémia vidéki tagjává. Sírja az alsóságí temetőben található.

Gáyer Gyula nevét ma is két általános iskola viseli, Kresznerics Ferenc pedig a könyvtár névadója.

Celldömölk nyugati határához érkezve ma is megtekinthetők a XII. századi apátsági romtemplom megmaradt falszakaszai.

A település műemlékei közül kiemelkedik a Szűz Mária-kegytemplom, melyet 1747–48-ban építettek. Koptok Odó apát a „csodatévő kegyszobor" számára külön kápolnát építtetett. A sekrestye felett kincstárat hoztak létre.

A kegytemplom mellett található a volt bencés apátság épülete, melyben ma a Polgármesteri Hivatal működik.

A templom mögött áll az 1755-ben épült Kálvária, a templom előtti téren pedig az 1836-ban elkészült Szentháromság-szobor található.

A **város kiemelkedő rendezvényei:** a szeptember 12-éhez, Mária naphoz köthető búcsú • az ősszel megrendezésre kerülő Sághegyi Szüreti Napok • a májusi Kráterhangverseny a Ság hegyen • a Színházi Találkozó és Fesztivál a Soltis Lajos Színház szervezésében • a Kemenesaljai Művészeti Fesztivál • a zeneiskolai Kórustalálkozó • a Nemzetközi Vulkán-footballfesztivál; **valamint a településrészek önálló rendezvényei:** az Alsóságí Tavaszi Napok és az Izsákfai Falunap.

SÁG HEGY

Kemenesalja ékköve a közel 5 millió éves, 279 méter magas bazaltvulkán, a Ság hegy, melynek jelentős része ma már tájvédelmi körzet.

A Ság látványosság szempontjából legfontosabb értékét a bányászat hozta létre, aminek következtében betekintést nyerhetünk a hegy belsejébe és bemutathatóvá vált a hegy mozgalmas geológiai története.

A kiépített madártani-, illetve geológiai tanösvény mellett a Ság-hegyi Múzeum gazdag gyűjteményanyaga nyújt segítséget a táj természeti, történelmi és kulturális értékeinek megismerésében.

A hegy tetején magasodik a Trianoni-emlékkereszt, melyet 1934-ben, adakozásból állított a helyi lakosság az 1920-as békeszerződések emlékére.

1891-ben Eötvös Loránd a hegy területén folytatta geodéziai kutatásait a (később) róla elnevezett ingával. Kutatásainak jelentőségét ma is emlékoszlop hirdeti.

A Somlói Történelmi Borvidék részét képezi hegyünk, ahol a szőlőművelés ősidők óta meghatározója a vidék arculatának. A sági bor írásos feljegyzések szerint Otto von Bismarck kancellárnak is kedvenc itala volt, tőle származik a híres mondás: „A sági bor gyógybor!”.

VULKÁN FÜRDŐ

2005. augusztus 19.-én ünnepélyes keretek mellett adták át Kemenesalja legnagyobb és legmodernebb termálfürdőjét, a Vulkán fürdőt.

A fürdő, Celldömölk város határában, a festői szépségű tájvédelmi körzet, a Ság hegy lábánál kitűnő kikapcsolódási lehetőséget biztosít minden korosztály számára.

A három – egymástól jól elkülöníthető ütemben – megvalósuló beruházás végleges formáját várhatóan 2008-ra éri el. Ekkor már 12 medencével, mintegy 2.500 m²-nyi vízfelülettel várja a kikapcsolódni, sportolni és gyógyulni vágyókat (fedett- és szabadtéri úszómedence, tanmedence, jakuzzi medence, élménymedence, csúszdamedence gyerekeknek és felnőtteknek, bébi pancsoló, ülőpados termálmedence, szauna, gőzkabin…).

Az 1190 méteres mélységből feltörő, bő vízhozamú termálforrás nátrium-hidrogén-karbonátos vize elsősorban mozgásszervi bántalmak kezelésére alkalmas.

A kitűnő minőségű termálvízbázisra alapozva a fürdő szolgáltatásai között kiemelkedően fontos szerepet tölt be a gyógyászati részleg (súlyfürdő, kádfürdő, víz alatti sugármasszázs, tangentor, orvosi-, fogorvosi rendelés, masszázs…).

A gyógyászati szolgáltatások mellett a szépségápolás is széles kínálattal várja a vendégeket (fodrászat, manikűr, pedikűr, műköröm-építés, szolárium…).

A fürdő vezetése nagy hangsúlyt helyez az úszásoktatásra. Az oktatási palettán megtalálható a bébi-, gyermek és felnőtt kis- és nagycsoportos oktatás, valamint a terápiás úszásoktatás és a búvároktatás is.

A fürdőről további információk a www.vulkanfurdo.hu honlapon, illetve a 95/525-070-es telefonszámon kaphatók.

BORGÁTA

Borgáta egy 180-190 lakosú község a Kissomlyó hegy lábánál.

A Kissomlyó oldalán lévő szőlők a 18. századtól egyre jelentősebb szerepet töltöttek be a község életében (a településnek már 1740-ben írott hegyközségi törvénye volt).

Vajda Lajos szőlősgazda rendkívül sokat tett a hagyományos szőlőkultúra megőrzéséért. Kezdeményezésére a Kissomlyó egyik nevezetességén, a Király-kőn, emléktáblát helyeztek el.

A falu I. világháborús hősi emlékművét 1922-ben avatták fel.

A község másik nevezetességét, az evangélikus haranglábat a 18. században emelték.

A község határában, 1964-ben olajkutatás közben 732 méteres mélységben 47 °C-os termálvízre bukkantak. A vízbázisra épült négymedencés termálfürdő mellett (két ülőmedence, egy nagymedence és egy pancsoló) 270 nyaralóból álló üdülőövezet épült ki. Az itt kialakult rekreációs övezet évről-évre kedveltebb a hazai és a külföldi turisták körében.

A fürdő jelenleg szezonálisan működik, április közepétől október végéig tart nyitva.

DUKA

Jellegzetesen kisnemesi falu volt, melyről először 1290-ben tettek említést a korabeli iratok. Neves szülöttje a községnek Dukai Takách Judit költőnő (1795-1836), kinek nagyságát ma is emléktábla hirdeti. Magyarország talán legismertebb költőnőjének versei főleg kéziratos formában terjedtek. A Dukai Takách-kúria mai is kitűnő állapotban található. A kilenctengelyes ház attika-falán ma is a család címere látható.

A település római katolikus temploma Szűz Mária tiszteletének szentelt.

BOBA

1271-ben említik meg először írott források Boba néven, de a múlt századig a Baba változat volt a jellemző.

A település határában Lázár Jenő ásatásai során, egy kora vaskori Hallstatt kultúrához sorolható hamvasztásos urnasír maradványait tárták fel.

1870-ben, lakosságszáma csökkenése következtében katolikus templomát bezárták, mely helyett csak 1929-ben építettek újat.

1841-ben készült a négyszögletes alaprajzú, kétemeletes, félköríves harangtornya, melyben még ma is az 1762-ben, Pfistermeister József által öntött harang található.

A település az 1910-es években egy tűzvész következtében szinte teljesen leégett, így viszonylag kevés népi építészeti emléket őriz. A néhány magasra falazott kerítés, robosztus kapuláb, tömés és kőfalú oromfalas ház a Kemenesvidék népi építészetének újabb rétegét képviseli.

A község életében jelentős fellendülést jelentett az 1872-ben megnyitott Székesfehérvár – Szombathely, valamint az 1889-ben átadott Sümeg irányába leágazó új vasútszakasz, melyek következtében Boba vasúti csomóponttá vált.

CSÖNGE

A ma alig több mint 500 lakosú község nevét Chenge alakban 1409-ben említik először. Valószínű azonban, hogy a településnek „Ol" néven már a 11. századtól volt előzménye.

Csönge határában, a Rába-parton egy késő-bronzkori urnamezős kultúra nyomai találhatók. A község mintegy 20 urnasírjának anyaga a Magyar Nemzeti Múzeumba került.

A település tán legszebb ékessége a barokk, fagerendás mennyezetű evangélikus templom. A karzat, orgona felőli részén található az a pad, amelynek egyik latin nyelvű belevésett szövegét Petőfi Sándornak tulajdonítják: „Spes confisa Deo nunquam confusa recedit", vagyis „Az Istenbe vetett reménység sohasem szégyenít meg". A hagyomány szerint a szerelmes költő innen nézte az istentiszteletek alatt Csáfordi Tóth Rózát, akihez verseket is írt.

A templom mögött az Ostffy család 1857-ben állított címeres síremléke található.

Az 1878-ban épített Weöres-kúriában Weöres Sándor emlékházat hoztak létre. A Magyar Orpheus, a Kemenesaljai Költő-zseni 1913-ban született és 1989-ben hunyt el. Az emlékház teljes felújítását 2005-ben fejezték be. A ház és az udvaron található Weöres-szobor ma már teljes pompájában fogadja a látogatókat.

EGYHÁZASHETYE

A ma több mint 450 lakosú település néveredeteként a hetes szám, illetve a hegye szó zöngétlen hetye változata valószínűsíthető. Templomára utaló első elnevezése 1470-ből maradt fenn – Eghazashege. Az ősi nemesi község eleinte a karakói várispánsághoz tartozott.

A községben született Berzsenyi Dániel költő, a klasszikus magyar ódaköltészet legnagyobb alakja. Kemenesalja az ő poézise révén emelődött be a nemzet tudatába – „Kemenesalja… oly tiszta és csinos magyar nép lakja, melyhez hasonlót hiába keresnénk hazánkban”, mutatja be szülőföldjét 1811-ben Kazinczynek egy episztolájában. Atyja Berzsenyi Lajos nemesember számára a versírás szégyen. Berzsenyi a némi kicsapongásokat is tartalmazó soroni évek után titkos poétai kísérleteket folytat. Az apjával folytatott küzdelem hirtelen, gyors házasságkötéssel dől el. Feleségül veszi 1799-ben másod unokatestvérét, Dukai Takács Zsuzsannát, akivel előbb Sömjénbe, majd Niklára költözik. Egyházashetyén az 1750-es évek környékén épült szülőházán születésének 100. évfordulóján, 1876-ban helyeztek el emléktáblát. Ma a költő múzeuma és könyvtár található benne.

A település idősebb Szent Jakab apostolról elnevezett római katolikus plébániatemplomát a középkorban építették. Az 1718-ban épült új katolikus templomnak köszönhetően Hetye több település vallási központja lett. Az átépített Felsőbüki Nagy-kastélyban jelenleg az iskola működik. A település nyugodt környezetével, falusi életével, a 2 km-re található Borgáta termálfürdővel ideális hely családosok és nyugalomra vágyók számára.

KELÉD

A térség délkeleti csücskében, Vas és Zala megye határában fekszik az államalapítás után nem sokkal már földvárral rendelkező település, Keléd. A községre vonatkozó első írásos emlékek 1468-ból származnak.

A kisközség a múlt században a Pusztakeléd nevet viselte, mai nevét 1936-ban kapta.

Először Kelédi Gál birtoka volt, de a török időkben lakói elhagyták és több mint 200 éven át pusztaként tartották nyilván, majd a XVIII. században népesítették be újra.

A II. világháborúig gyarapodó község fejlődését néhány gazdag földesúri családnak köszönhette, de a háború utáni államosítással a település hanyatlásnak indult.

A faluban található, felújításra váró kastély lehet a jövőben az idegenforgalmi kitörés alapköve. Jelszavuk: „Pihenjen meg nálunk, szeretettel várjuk”.

JÁNOSHÁZA

A település már az emberiség őskorában lakott hely volt. A bronzkorszakbeli őslakók emlékét őrzi a jánosházi határban levő illyr halomsír. Szent István korában Jánosháza határa királyi várbirtok lett.

Jánosházának az idő folyamán sok birtokosa volt, de 1758-tól hozamos ideig az Erdődy család birtokához tartozott. Az 1776. évi úrbéri összeírásból megállapítható, hogy a település a mezővárosi fejlődés útját járta.

A község legősibb része a vár és a templom körüli városrész, innen bővült a város a vásártér irányában. A helység kedvező földrajzi fekvése, útcsomópont helyzete tette lehetővé, hogy vásáros hellyé fejlődjék. A vásárjogot 1780 körül szerezte meg az Erdődy-uradalom.

A 19. század során a korábbi fontos kereskedelmi utak más irányt vettek, s a község korábbi jelentőségét és városi rangját elvesztette. Komolyabb szerephez ezután csak az 1969-es Országos Településhálózat Fejlesztési Keretterv elfogadása után jutott, ekkor vált nagyközséggé. Közigazgatásilag hozzácsatoltak négy települést, lakosságszáma így meghaladta az ötezret.

Lakóinak száma jelenleg 2.880 fő. A településen jelentős a külföldi tőke beáramlása. Az utóbbi években több középvállalkozás is megtelepedett a Jánosházán, és kedvező közúti- és vasúti fekvésének köszönhetően a nagyközség további fejlődése várható.

Látnivalói: a nagyközség millenniumi emléknapján felavatott Antall József, az első szabadon választott magyar miniszterelnök szobra; a Vendel-kápolna; a Katolikus templom; az Erdődy Várkastély; a Mária Kert; a Horgásztó és a műemlék jellegű Szentháromság-szobor.

KARAKÓ

8-as számú főútvonal és a Marcal folyó mellett fekszik ez az ősrégi lakott település. A lápos, mocsaras árterületű Marcalnak, itt Karakónál volt a középkorban az egyik jelentős átkelőhelye. Ez az út volt a katonák útja, mely a Borostyánkő útig tartott. Ez az átkelőhelyet védte az a középkori földvár, melynek romjai még ma is láthatók.

A honfoglalás után Szent István király várispánságot alapított Karakón.

1809. június 10-én jelentős csata volt a községben, melynek során Napóleon serege megverte a nemesi felkelő csapatokat a hídért folytatott küzdelemben.

Később az épített kővárak megjelenésével a földvár és a település jelentősége is egyre csökkent. Ettől függetlenül az átkelőhely és az út napjainkig megőrizte jelentőségét.

A Szent Mihálynak szentelt Római Katolikus templomot az 1780-as években emelték barokk stílusban.

A község központjában az „emeletes kastély" található.

A településen Szent Flóriánnak és a Marcal-híd mellett Nepomuki Szent Jánosnak található szobra.

KEMENESKÁPOLNA

Az alig több mint száz lakosú település nevét 1390-től kezdve jegyzik a középkori oklevelek (Kapolnafelde néven), de a környékbeli ásatásokon kerültek már elő a római korból származó leletek is.
A község nevének eredete a Szent Katalinról elnevezett kápolnához nyúlik vissza, de a névadó kápolna a történelem folyamán teljesen elpusztult.
A falu a festői Ság hegy déli oldalán helyezkedik el, északi határa a hegyre is kiterjed.

A település életének fő meghatározói: a szőlőkultúra, a finom bor és a csodálatos környezet.

KEMENESMAGASI

A ma mintegy ezer lakosú település 1906-ban jött létre Nemesmagasi és Pórmagasi egyesítéséből.

Nemesmagasi az 1754-es népszámlálás alapján Dunántúl „legnemesebb" települései közé tartozott, hisz 52 nemes lakta e vidéket. Korábban itt állt egy Szent György vitéz és vértanú emlékére szentelt templom, melyet a XVII. századra szinte teljesen leromboltak. Ennek helyén az evangélikusok építettek új templomot 1717-ben, melyet 1732-ben vettek el tőlük a katolikusok számára és a Szent Kereszt tiszteletére szentelték fel.

A jelenleg Jézus Szíve titulusú római katolikus templom a XV. századi eredetű.

Az evangélikus templomot 1784-ben építették késő-barokk stílusban.

A község szélén lévő temetőben áll a Berzsenyi kripta, melynek építését 1906-ban dr. Berzsenyi Dezső kezdte el.

KEMENESMIHÁLYFA

Oklevelek tanúsága szerint a terület már 1272-ben is lakott volt. A XV. századtól nevezik a ma már mintegy hétszáz lelkes falut Kemenesmihályfának.

A település határában a középkortól fogva jelentős szőlőművelés folyik.

Középkori eredetű római katolikus templomát 1777 után barokk stílusban alakították át.

A templom oltárképei Dorffmaister István legszebb festményei közül valók.

A község történelmének szerves részét képezi a Vidos család, melyen tagja volt Vidos József is, Vas megye főjegyzője, rendi követe, 1848-ban pedig a Nemzetőrség megyei parancsnoka. A család 2 kúriája még ma is megtalálható a településen.

Az 1996-ban Kemenesmihályfa és Celldömölk határában épült hatalmas IPR olajtárolók a főútról már messziről láthatőak.

KEMENESPÁLFA

Valamivel több mint négyszáz lakosú község, melyet írásos formában (Palfalwa néven) 1457-ben említenek először, de az Árpád-kori leletek tanúsága szerint már ennél jóval korábban is lakott hely volt.

A mai községi forma 1890-ben alakult ki, mikor Martonfa csatlakozott a településhez.

Római katolikus temploma 1727-ben készült el, melyet Nagyboldogasszony tiszteletére a Felsőbüki Nagy család emeltetett.

A Révay-kastélyt 1820 körül építették klasszicista stílusban.

Az 1966-os népi műemléki felmérés nagyszámú kő-, tömés- és vegyes falazatú pajtát dokumentált a településen.

KEMENESSÖMJÉN

Hatszáz lakosú település, határában szőlőheggyel.

A településen az Ostffyaknak, Zichyknek és a Vidosoknak is voltak birtokaik. A helybeli köznemesi családok közül ki kell emelni Berzsenyi Dánielt, aki 1798-tól 1803-ig élt itt. Emlékét őrzi az egykori présháza mellett felállított emlékkő, amely annak a vén cseresznyefának a helyén áll, ahol a költőóriás több versét is írta.

A falu a XVI.-XVII. században többször is kénytelen volt behódolni a töröknek.

1939–46 és 1982–1992 között a szomszédos Kemenesmihályfával egyesítve a Sömjénmihályfa nevet viselte.

Kisboldogasszonynak szentelt római katolikus temploma középkori eredetű, először 1439-ben említik. Az evangélikus templomot a XVII. században barokk, míg a Berzsenyi kastélyt 1905-ben szecessziós stílusban építették. Tulajdonosa nemrég teljesen felújította az épületet és kastélyszállóként szeretné üzemeltetni.

A Radó-kastélyt Szentmártoni Radó Gyula építtette 1880 körül eklektikus stílusban.

KEMENESSZENTMÁRTON

Kemenesszentmártontól keletre újkőkori, réz- és bronzkori, valamint bronzkor végi emlékek kerültek a felszínre. A falu határából származó bronzkavics (kard-, sarló- és baltatöredékek) ma már a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményét gyarapítja.

A település külterületén egy római kori út maradványai figyelhetők meg, melyet még a középkorban is használhattak. Kiemelkedő, kavicsos domborulatként nyomvonala a szántáson még napjainkban is látszik.

Az alig kétszáz lelkes települést kisnemesek lakták. Első írásos említése 1325-ben már templomára utal.

Kemenesszentmárton sokáig a környék jelentős evangélikus központja volt.

KENYERI

A mai mintegy ezer lakosú község 1950-ben jött létre, amikor Kenyerihez csatolták Rábakecskédet.

A településről először 1389-ből vannak írásos emlékeink. A falu rengeteget szenvedett a török időkben, többször is hódoltságuk alá kerültek. Kenyeri Szent Tamásról elnevezett középkori temploma is ebben az időben pusztult el. A helyette – Sarlós Boldogasszony tiszteletére – épített római katolikus templomot 1716-ban a Czirákyak visszavették az evangélikusoktól. 1769-ben új templomot építettek a faluban, barokk stílusban, melynek szentképeit Dorfmeister István festette.

A község határában álló kálváriát Cziráky Józsefné készíttette 1731-ben. A mesterséges magaslaton kialakított építmény tulajdonképpen csak egy, a lépcső felé elnyúló, alacsony, téglából készült, vakolt kerítésből áll. Közepén ma három fakereszt látható, melyekkel a múlt században cserélték ki az eredetileg kőből készült kereszteket.

A Cziráky-kastélyt a XVIII. században építették, a régi várkastély falainak felhasználásával.

KISSOMLYÓ

A csaknem háromszáz lakosú község az azonos nevű hegy lábánál fekszik. A Kissomlyón ősidők óta szőlőtermesztéssel foglalkoznak, és ma is rengeteg pince színesíti felszínét.

A terület jelenleg a Somlóval és a Ság heggyel együtt alkotja a Somlói Történelmi Borvidéket.

A községről írásban először 1319-ben emlékeztek meg, de a „Kissomlyó” név csak a XV. századtól rögzült.

A Szent Miklós római katolikus temploma középkori eredetű, míg evangélikus templomát 1783-ban építették. Az evangélikus templom eredetileg torony és harang nélkül épült, azokat csak az 1904-es bővítések során kapta meg.

A falu mellett szelíden emelkedő Kissomlyó hegy a Ság hegyhez és s Somlóhoz hasonlóan bazalt tanúhegy. Itt a kitörések kicsit később, mindössze 3,9 millió éve történtek.

Az itt termelt borok a ságihoz és a somlaihoz hasonlóan karakteres, kellemesen savas fehérborok.

A hegy legfőbb turisztikai értéke a „Király-kő” nevű bazaltszikla, amelyen a néphagyomány szerint IV. Béla királyunk menedéket talált az őt üldöző tatár seregek elől. Oldalán emléktáblát helyeztek el.

KÖCSK

A község területe már a honfoglalás előtt is lakott volt. 1237-ben volt az első írásos megemlékezés Köcsk községről, mely a török dúlások alatt teljesen lepusztult. Az 1638 után visszatérő lakosok egy része a Csikászó-patak bal partján telepedett le, ebből lett a Kisköcsk, míg a patak jobb partján letelepedett lakosok alapították Nagyköcsköt, melyek külön közigazgatási egységet képeztek 1937. április 15-ig, amikor egyesítés folytán kialakult újra Köcsk község.

Köcsk 1970-1990. között társközsége volt az egyházashetyei közös tanácsnak, 1990-től önálló önkormányzata van, mely közigazgatásilag az egyházashetyei körjegyzőséghez tartozik. A község lélekszáma 1960. január 1-én volt a legmagasabb, 797 fő, azóta számuk folyamatosan csökken.

MERSEVÁT

A község Merse és Belsővat faluk 1907-ben történő egyesítéséből kapta a Mersevát nevet. Földrajzi elhelyezkedése miatt nem épülhetett össze a két településrész, és a gyakorlatban továbbra is megmaradtak a Merse és Belsővat elnevezések (a falunevek a Merse és Vat családnevekből származnak).

A falu határában őskori cseréptöredékeket találtak, a Cinca-patak mellett pedig egy őskori földvár maradványait tárták fel, melyet a rézkorra és a bronzkor első felére keltezhetünk.

A falu híres szülöttje (1805) Vidos József nemzetőr ezredes, kit 1852-ben a Vidos-kriptában temettek el.

Az 1809-es francia hadjárat emlékét a marcali átjárás védelmére épített „Sánc” őrzi.

MESTERI

Alsó- és Felsőmesteri összevonásával 1935-ben jött létre. A Celldömölk közeli települést majd háromszázan lakják. A településen ma is jelentős szőlőművelés folyik, mivel a Ság hegy egy része ma is Mesterihez tartozik.

A Szent Mihály arkangyalról elnevezett római katolikus templomot a XIII. század második negyedében román stílusban építették. Jellegét az 1999-es helyreállításnak köszönhetően napjainkra is megőrizte. A főoltár és a faragott Mária-szobor népies barokk alkotások. A templom Ékessége a szószéknél látható Fekete Madonna-ikon. A templom déli oldalán 19. század eleji, fából készült harangláb áll.

1968-tól működik a 47 °C-os hévízre alapozott, mozgásszervi megbetegedések kezelésére ajánlott termálfürdője. Két medencéje, a szép természeti környezet és a szolgáltató egységekkel is ellátott üdülőterület biztosítja a teljes kikapcsolódás lehetőségét. A fürdő szezonálisan, április közepétől október végéig várja látogatóit.

NAGYSIMONYI

A település első okleveles említése 1237-ből való. Határában római kori leletek kerültek elő. Hagyományaink szerint itt született Dugovics Titusz, a hős nándorfehérvári toronyőr. Vannak, akik ezt vitatják. Tény, hogy sok évszázadon át Simonyiban élt a nemes Dugovics család, és ők Dugovics Titusz leszármazottainak vallották magukat.

Okiratok már a XVII. században jelentős szőlőtermelésről számolnak be. A község jellegzetes területe a cser, ahol jelentős szarvasmarha-, sertés- és juhlegelők voltak.

A települést a kezdetektől római katolikus hívők lakták. 1541-ben a falu egy része földesurát követve evangélikus hitre tért át, a zsidó hitközséget pedig 1720-ban 18, Németországból áttelepült család alapította.

Szent András tiszteletére épült templomát 1698-ban újólag restauráltnak írják. A jelenlegi templom 1777-ben épült. A Szent Andrást ábrázoló oltárképet Dorfmeister István festette.

Evangélikus temploma 1785-ben, a torony 1883-ban épült.

Az izraelita imaház 1820-ban épült, de az 1950-es évek elején sajnos lebontották.

A községi címer avatására 1994. október 23-án került sor, mely az első községi pecsét és a Dugovics család címerelemeinek felhasználásával készült.

NEMESKERESZTÚR

A település a Marcal-medencében fekszik, nevét 1907-től viseli.

Templomának titulusa: Szent Kereszt Felmagasztalása, 1772-ben épült egy árpád-kori templom helyén.

A község területén 5, a lakosság által állított kereszt, a Kossuth utcában Mária-szobor Jézussal, a községet két részre osztó patak partján Nepomuki Szent János szobra áll. A művelődési ház előtt a honfoglalás ezer éves évfordulójára az önkormányzat kopjafát helyezett el. A Kossuth utca végén található Bertha Bulcsu író nagyszüleinek háza, emlékét márványtábla örökíti meg.

A Millennium évében emlékparkot és Szent István parkot avattunk.

PÁPÓC

1043-ban Stibor vajda Zsigmond hadvezérként a falu határában mért döntő vereséget a trónkövetelő Nápolyi László seregére.

A település a középkorban jelentős hetivásáros hely volt, így mezővárosi rangra emelkedett. A forrásokban megemlékeztek kórházáról és alulról fűtött közfürdőjéről. Mintegy kétszázötven éves virágzásának a török támadás vetett véget.

A község mai formáját 1926-ban nyerte el, amikor a szomszédos Szentmiklósfát hozzácsatolták.

Az 1360-as években Magyar Pálné Gersei Margit két egyházi intézményt alapított itt. Az egyik a prépostság a Megváltó Szent Teste tiszteletére emelt temploma, a másik a Szűz Máriának szentelt Ágoston-rendi kolostor. Az utóbbihoz nagyméretű és díszes templomot építettek.

A kolostorhoz szorosan kapcsolódik a Havas Boldogasszony román stílusú kápolna.

A Legszentebb Megváltó római katolikus plébániatemplomot 1732-ben építette fel Milkovits János prépost.

OSTFFYASSZONYFA

A korabeli okiratokban 1257-ben említették először a települést.

Asszonyfa királyi adományként került az Ostffy család birtokába III. András Árpádházi-király uralkodása alatt és a nemesi család hosszú időn keresztül meghatározó szerepet játszott a település életében.

Látnivalók:

- A Művelődési Házban található a Petőfi emlékszoba (folyamatosan látogatható). Az épület előtt a költő szobra, mely méltó emléket állít a költő 1839-es itteni tartózkodásának.
- A költő valamikori lakóhelyéül szolgáló Salkovics ház ma is áll, udvarán a kőasztallal melynél állítólag verseit írta.
- Az 1264-ben épített Rába-híd (a Ragyogó híd) Petőfi Sándor és Orlay Petrich Soma kedvelt találkozóhelyeként maradt meg a mai napig is.
- Ostffyasszonyfa határában található az első világháborús Hadifogoly-temető, mely Közép-Európa egyetlen ilyen emlékhelye. A ma is folyamatosan látogatható temető méltó főhajtás az 1915–1918 között működő hadifogolytábor áldozatai előtt.
- Az 1939-ben épített bástyaszerű evangélikus harangtorony, mely ma I.–II. világháborús emlékhelyként szolgál és itt került elhelyezésre Kocsis József volt katonaőr emléktáblája is.
- A római katolikus templom az 1700-as évek elején épült, míg az evangélikus templom 1917-ben került átadásra.
- A település építészetileg legkiemelkedőbb épületei az Ostffy kastély, valamint a Niczky kastély. Mindkettő 19. századi alkotás.
- A település határában 1997-ben nyílt meg a 4700 méter hosszú autós-, motoros- gyorsasági pálya, a Pannónia Ring amely edzések és versenyek mellett különböző nemzeti és nemzetközi bajnoki futamoknak is helyet ad.

NEMESKOCS

A mintegy háromszáz lakosú települést 1409-ben említik először oklevelek. 1898-tól hívják Nemeskocsnak, korábban a Koch/Kocs elnevezést használták.

A dömölki apátság szerint korábban az ő jobbágyaik voltak, de a 15. században kivonták magukat a fennhatóságuk alól, és köznemesekké váltak. Mindenszenteknek tisztelt katolikus temploma (1732-ben vették el az evangélikusoktól) korábban Bobával volt közös.

TOKORCS

A községről az első írásos említés 1237-ből való. Nevének eredetet homályba vész, valószínűleg egy sitkei családról kapta, amelynek itt voltak a birtokai. A család neve Tucurch volt. Régi lakott hely jellegét bizonyítja, hogy a falu mellett 1982-ben régi, római korú pénzérméket, mezőgazdasági eszközmaradványokat és cserepeket találtak, melyek az isz.-i 380-as évekből származnak.

Az elmúlt években a település határában megépült repülőtérrel és a hozzá kapcsolódó sportközponttal Tokorcs nemzetközi hírnévre tett szert. A belföldi- és nemzetközi repülőjáratok mellett a repülőgépes-, hőlégballonos-, vagy akár helikopteres „kirándulások" szervezése, a siklórepülés és a pilótaképzés is megtalálható a szolgáltatások között.

SITKE

Bár a település nem tartozik a Celldömölki Kistérséghez, mégis szorosan kötődik hozzá.

Celldömölk és Sárvár között helyezkedik el a Kissitke és Nagysitke összevonásából létrejött, majd hétszáz fős település.

Csodálatos hegykoszorú fogja össze a községet, amelyből már távolról is előtűnik a közel 250 éves római katolikus templom hatalmas Dorfmeister oltárképével. A Kápolna országos hírű rendezvények színhelye (kiemelkedő a minden évben rendezendő rock-koncert, ahol neves hazai művészek lépnek fel).

A Hősök és Áldozatok Emlékparkja, a Törökemlékmű, a Kastélyszálló, mind megannyi lehetőséget kínál a turistáknak, a pihenni vágyóknak.

SZERGÉNY

Vas megye legkeletibb települése a Marcal folyó és a kemenesi erdők természetes védőövezetében bújik meg. Története folyamán több megyéhez is tartozott.

A főleg mezőgazdasággal foglalkozó település földrajzi elzártságának évtizedekig csak a kárát látta. Azonban a régi értelemben vett falusi nyugalom felfedezése nyomán örvendetesen megindult a lakosság visszavándorlása.

A falu központjában álló kastélyépület, a terület egykori birtokosaié, az Erdődy családé volt. A község másik nevezetes épülete, az evangélikus templom 1790-ben épült.

VÖNÖCK

A mintegy kilencszáz lakosú település evangélikus temploma 1786-ban épült, római katolikus temploma Szent István királynak szentelt.

Az 1903-ban épített Karácsonyi-kastély eklektikus stílusú és műemléki védettséget élvez.

A mára már elpusztult Farkas-kúriában élő nővérénél többször is megfordult Kisfaludy Sándor író, költő.

Vönöck a Kemenes-vidék népi építészetének legrégibb rétegét képviseli.

A vönöcki „Hadak útja" római kori út, amelyet a középkorban is használtak. Kiemelkedő kavicsos domborulatként ma is látszik a frissen szántott felszínen.

tourinform
Turista információ - Tourist Information

Bük 9737 Eötvös u. 11. Tel.:94/558-419, 558-439
Celldömölk 9500 dr. Géfin tér 1. Tel.: 95/423-940
Fertőd 9431 Joseph Haydn u. 3. Tel.:99/370-182
Fertőszéplak 9436 Nagy Lajos u. 43. Tel.: 99/537-140
Győr 9021 Árpád u. 32. Tel.: 96/336-817
Kőszeg 9730 Jurisics tér 7. Tel.: 99/537-140
Lenti 8960 Táncsics M. u. 2/a Tel.:92/551-188
Mosonmagyaróvár 9200 Kápolna tér 16. Tel.: 96/206-304
Pannonhalma 9090 Petőfi u. 25. Tel.: 96/471-733
Sopron 9400 Liszt Ferenc u. 1. Tel.: 99/517-560
Szombathely 9700 Kossuth Lajos u. 1–3. Tel.: 94/514-451
Zalaegerszeg 8900 Széchenyi tér. 4–6. Tel.: 92/316-160
Sárvár 9600 Várkerület 33. Tel.:95/520-178
Nagykanizsa 8800 Csengery u. 1–3. Tel: 93/313-285
Őriszentpéter 9941 Siska szer 26/A. Tel.:94/548-034

tourinform
Turista Információ - Tourist Information

Tourinform Celldömölk Iroda
9500 Celldömölk, Sport u. 8. - Telefon: (95) 423-940

Település	Szálláshely neve	Cím	Telefonszám	Befogadóképesség
Borgáta	Berzsenyi Pince	Borgáta	94/329-855, 20/322-7734	1 db kétágyas, 2 db négyágyas szoba
Borgáta	Borgáta Pihenő	Fürdő u. 1.	88/594-120, 594-122	10 db kétágyas, 9 db négyágyas szoba
Borgáta	Termál Kemping	Fürdő u. 1.	95/473-011, 23/389-242	
Bögöte	Hotel Patyi	8-as főút 124-es km	95/462-032, 462-113	23 szoba, 48 férőhely, 100 fős konferenciaterem
Celldömölk	Bedy Csaba Apartmanja	Dózsa u. 17.	95/420-650, 20/9473-470	1 db kétágyas, 1 db háromágyas szoba
Celldömölk	Hotel Syrius Étterem	Szomraky Z. u. 1.	95/424-444	9 szoba, 20 férőhely
Celldömölk	Krisztina Csárda	Ság hegy Pf.:17	95/423-179	5 szoba, 16 férőhely
Celldömölk	Panoráma Vendégház	Ság hegy	30/250-2433	max 10 fő részére
Celldömölk	Rozmán Ferenc Vendégháza	Liszt u. 10.	30/20-26-560	
Celldömölk	Sághegy Fogadó	Ság hegy	95/420-104, 30/348-6576	két és háromágyas szobák
Celldömölk	Skriba Pince	Ság hegy	95/421-422	1 db négyágyas szoba
Celldömölk	Sulyokné Reicz Magdolna	Bercsényi u. 4.	95/421-409, 70/319-1562	5 db kétágyas szoba
Celldömölk	Szendrey Vendégház	Akácfa u. 4.	70/508-1576	max 8 fő részére
Celldömölk	Vasvirág Hotel	Sági út. 56.	95/424-125, 420-026	44 szoba, 150 férőhely
Egyházashetye	Kulcsosház	Kossuth u. 33., Jókai u. 11.	95/472-055	1 db kétágyas, 1db háromágyas szoba
Jánosháza	Klaudia Vendégház	Körtvélyes u. 13.	30/320-4505	2 db négyágyas szoba
Karakó	Ilcsi Vendégház	Kossuth u. 46.	95/455-082	4 db kétágyas szoba
Kemeneskápolna	Vulkán Resorts Kemping	Szabadság utca	95/446-070	max 50 lakókocsi részére
Kenyeri	Magánszálláshely	Táncsics u. 4.	30/241-3235	1 db kétágyas szoba
Kissomlyó	Horváth Teréz Vendégháza	Kossuth u. 101.	95/458-020, 70/271-4377	2 db kétágyas, 1 db négyágyas szoba
Kissomlyó	Kováts László Vendégháza	Kissomlyó	30/217-2331, 30/520-3650	1 db kétágyas szoba
Kissomlyó	Major Albert Vendégháza	Kissomlyó	95/458-188	
Köcsk	Vendégházak	Hunyadi u. 27.	95/423-204	
Köcsk	Vendégházak	Kossuth u. 61.	95/421-126	
Mersevát	Marcal Parti Vendégház	Ady tér 2.	95/487-031, 30/324-8243	2 db kétágyas szoba
Mesteri	Mesteri Fürdő és Camping	Kossuth u. 49.	95/445-053	
Sitke	Kastélyfogadó Sitke	József Attila u. 1.	95/572-000	1 db egyágyas, 20 db kétágyas szoba
Tokorcs	Aero Kemping	Kossuth u. 43.	95/436-110	10 db faház
Tokorcs	Fodor Vendégházak	Kossuth u. 39., 43.	70/318-3556	2 db háromágyas, 4 db kétágyas szoba
Tokorcs	Vendégházak	Szabadság u. 12.	95/536-000, 30/359-1032	